

РОЗУМІННЯ ПРЕКРАСНОГО В «КРИТИЦІ ЗДАТНОСТІ СУДЖЕННЯ» ІММАНУЇЛА КАНТА

Логвіненко А.О.

Науковий керівник – д-р філос. наук, проф. Штанько В.І.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. філософії, тел.: (057) 702-14-65)

According to the title, the article considers Kant's view of the beautiful, which he calls the *ritica* of the beautiful. The beautiful is a reasonable subject, which is a form of disinterested and general admiring.

"О смертном человеке пока еще никто не сказал более высоких слов, чем Кант, что и составляет содержание всей его философии – "определи себя сам". Эта великая идея самоопределения светит нам, отражаясь в тех явлениях природы, которые мы называем красотой".

Фридрих Шиллер.

Питання про прекрасне належить до вічних, але воно є досить суб'єктивним. В своїх творах Іммануїл Кант прагне детермінувати на аналізі суб'єктивних умов сприйняття прекрасного та відвести естетиці почесне місце серед філософських систем.

Кант розглядав естетику як завершальну частину філософської системи, піднімаючи її тим самим на рівень чисто філософської науки. Цікавим фактом є те, що філософ «вивів» людину на новий рівень в цій парадигмі – з пасивної істоти, як це було раніше, на рівень творця прекрасного. Основною працею з естетики є «Критика здатності судження» [1]. Центральна категорія естетики Канта – доцільність. Це поняття він використовує при розгляді основних естетичних категорій. З них на перше місце він ставить прекрасне, на друге – піднесене, далі йдуть філософсько-естетичні категорії мистецтва і художньої творчості. У цій роботі філософ також вводить поняття про судження смаку та естетичного судження. Судження смаку відрізняється від споглядання, при якому людина, відчуває почуття насолоди, схвалення чи інтересу. У разі ж естетичного судження нам не важливий фактор існування чи не існування об'єкта – ми можемо відчувати художню насолоду від предметів, які існують тільки в уяві. Прекрасне, таким чином, відрізняється від приємного тим, що мова в даному випадку йде про чисто людську здатність висловлювати судження про предмет незацікавленого задоволення.

Також Імануїл Кант робить спробу визначити специфіку естетичного принципу та відмежувати сферу естетичного як від моралі, так й від пізнання, практичної діяльності, від всіх інших видів діяльності людини. Імануїл Кант неодноразово наголошує, що немає науки про прекрасне, а є тільки критика прекрасного.

Естетичне почуття, згідно Канту, безкорисливе і зводиться до чистого милування предметом. А предмет милування є не що інше, як форма. Отже, прекрасне є предмет незацікавленого милування. «Тому, – пише Кант, – для того, щоб бути суддею в питаннях смаку, не можна ні в якому разі бути зацікавленим в існуванні речі, в цьому відношенні треба бути зовсім байдужим» [1, с. 78].

Другою особливістю прекрасного є те, що воно без допомоги категорій розуму, представляється нам як предмет загального милування. Задоволення від прекрасного, має загальний характер, хоча воно не ґрунтується на жодному понятті і логічному міркуванні. Естетичне судження ніколи не може бути обґрунтовано логічно.

Третьою особливістю прекрасного є те, що воно має форму доцільності, оскільки можна сприймати в предметі доцільність без уявлення про певну мету. Краса – це форма доцільності предмета. Також краса має сприйматись без уявлень чи роздумів про мету. Прекрасне є те, що подобається без категорії чи ярликів, що були нав'язані кимось і є предметом необхідного милування. Кант відриває естетичне від науки, моралі, від практичних потреб людини. Він ізолює сферу естетичного від всіх інших видів суспільної діяльності людини.

Кант припустив, що тільки в естетичному сприйнятті природи ми осягаємо межу своїх можливостей і усвідомлюємо своє ставлення до світу.

Концепція Канта зіграла позитивну роль в розвитку естетичної думки. Саме кантіанська революція в філософії позначила нерозривний зв'язок філософії – естетики – практичного розуму (етики). Людина як діяч і творець, відтворює себе і природу, стверджуючи в світі Прекрасне.

Перелік посилань

1. Кант И. Критика способности суждения / И. Кант. – М., 1994. С. 78
2. Асмус В.Ф. Иммануил Кант / В.Ф. Асмус. – М., 1973.
3. Гулига А.В. Кант / А.В. Гулига. – М., 1981.